

Cees Veerman en Louise Vet in de Volkskrant over regie op ruimte 31 maart 2021

Brede coalitie voor omwenteling landbouw: ‘Beloon boeren ook voor de bescherming van natuur’

Met een nieuw kabinet in de maak pleit een brede coalitie van onder meer natuurorganisaties, boeren en bedrijven voor een omwenteling in de landbouw. Boer en oud-minister Cees Veerman en hoogleraar Louise Vet leggen uit waarom.

[Mac van Dinther](#) , [Pieter Hotse Smit](#) 31 maart 2021, 03:00

Cees Veerman en Louise Vet op Veermans grond in Goudswaard. ‘Het verminderen van de veestapel is een resultaat van de ontwikkeling, niet het begin.’ ©Linelle Deunk

Op zijn boerderij in [Goudswaard](#), [Zuid-Holland](#), teelde boer Cees Veerman onder andere suikerbieten. De opbrengst was hoog: honderd ton per hectare. ‘Dat is 1,8 kilo suiker per vierkante meter. Een topprestatie.’ Maar toch kon het niet uit.

‘Ooit kregen we 70 euro voor een ton suikerbieten, op het laatst nog maar 35. Er waren jaren dat ik meer verdiende aan subsidies voor de bloeiende akkerranden rond mijn bedrijf dan met de opbrengst van het land.’ Waarmee Veerman maar wil zeggen: er is voor boeren meer onder de zon dan koste wat kost het maximale uit hun grond te persen.

Het is tijd voor een omslag in denken over landbouw, aldus Veerman. ‘We moeten het eens worden over nieuwe waarden voor het land. Landbouw, natuur, biodiversiteit, alles moet zijn faire plaats krijgen in een systeem dat houdbaar is. Want wat we nu hebben is niet houdbaar.’

Veerman (72) is niet zomaar een boer. Hij was minister van Landbouw in drie kabinetten Balkenende (2002-2007), hij is een kopstuk van het CDA. Als iemand de wereld van de landbouw kent, dan is het Cees Veerman. Met een nieuw kabinet in de maak vindt hij het tijd om aan de bel te trekken.

Want het gaat nu verkeerd, zegt Veerman. We hebben een stikstofinfarct en een klimaatcrisis, de biodiversiteit neemt af, de natuur staat onder druk. Tegelijkertijd speelt zich een gevecht af om de schaarse ruimte tussen woningbouw, zonneparken en natuur. In al die onderwerpen speelt de landbouw, die tweederde van de grond in Nederland in beslag neemt, een cruciale rol.

Dat vraagt niet meer om lapmiddelen, maar om een langetermijnvisie, benadrukt Veerman. ‘We willen meer natuur, meer biodiversiteit, meer woningbouw. De landbouw is daar onderdeel van. Wij doen een voorstel om daar een gedegen plan voor te maken waar we als samenleving achter kunnen staan. En dan zeggen we: jongens, dáár gaat het heen.’

Samen met emeritus hoogleraar ecologie en voorzitter van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel Louise Vet (67) is Veerman woordvoerder van een coalitie die een omwenteling bepleit. Het is een opmerkelijk breed gezelschap van boeren, natuurorganisaties, wetenschappers, bestuurders en bedrijven zoals de [Rabobank](#) en FrieslandCampina. In een gezamenlijke oproep pleiten zij voor een nationaal akkoord over de landbouw voor de komende twintig jaar.

Maximale productie is niet meer een doel op zich, zeggen jullie. Biodiversiteit en bodemvruchtbaarheid moeten de uitgangspunten zijn. Dat is een trendbreuk voor de landbouw die zich decennialang juist heeft gericht op zo veel mogelijk produceren tegen zo laag mogelijke kosten.

Veerman: ‘Dat systeem hebben we bewust gewild, en we hebben er met zijn allen van geprofiteerd. Maar het is niet toekomstbestendig. We moeten een overstap maken naar het idee dat niet het vele goed is, maar het goede meer moet worden.’

Vet: ‘Dan gaat het niet alleen om fysieke productie, maar ook om zaken die niet te vermarkten zijn. Zoals het beheren van het landschap, de bescherming van natuur, het behoud van biodiversiteit. Dat zijn nuttige maatschappelijke diensten waarvoor boeren ook beloond kunnen worden. Daar moeten we nieuwe verdienmodellen voor maken, zodat het voor boeren aantrekkelijk wordt.’

Jullie bepleiten het opstellen van een nationaal akkoord voor de landbouw. Hoe ziet dat eruit?

Veerman: ‘Dat zou moeten gebeuren naar het voorbeeld van de Deltacommissie Water waarvan ik voorzitter was. Het was een belangrijk onderwerp, maar het kwam niet op de politieke agenda, omdat iedereen bezig was met de waan van de dag. Zo zou het hiermee ook moeten gebeuren. Zet vijf goede mensen aan het werk. Laat ze met scenario’s komen. Houd daar een debat over en zeg dan: dat wordt de richting. Zo gaan we het doen. Dan creëer je

duidelijkheid waar boeren mee verder kunnen. Als we één ding niet meer kunnen hebben, zijn het uitvluchten.'

Cees Veerman en Louise Vet op Veermans grond in Goudswaard. ©Linelle Deunk

Wat moet er volgens jullie in zo'n plan staan?

Vet: 'Daarin staat wat je in een gebied wel kunt doen en wat niet. Stel bovengrenzen aan de uitstoot van stikstof en CO₂. Die doelen moet je wettelijk vastleggen zodat ze handhaafbaar zijn en voor de rechter afdwingbaar.'

Veerman: 'We moeten aanhaken bij wat Europa doet. EU-commissaris Frans Timmermans heeft ambitieuze plannen met zijn Green Deal: een kwart van de landbouw biologisch in 2030, herstel van de biodiversiteit, de kwaliteit van de natuur verbeteren. Dat zijn duidelijke doelen.'

Jullie pleiten voor de aanstelling van een minister van ruimte, landbouw en natuur in een nieuw kabinet. Wat moet die doen?

Veerman: 'Ruimtelijke ordening is nu versnipperd over provincies. Het Rijk moet dit weer naar zich toe trekken. Dit is een ruimtelijk vraagstuk. Dat vraagt om landelijk beleid. Op nationaal niveau moeten afspraken worden gemaakt. Per gebied moet je eisen en doelen stellen. Die moeten regionaal worden uitgevoerd.'

Wat betekent dat bijvoorbeeld praktisch voor een boer die dicht bij een natuurgebied zit?

Veerman: 'Tegen zo'n boer zeggen wij: je mag kiezen, verplaatsen of verdunnen (minder koeien per hectare). Anders heb je op deze plek geen toekomst.'

Vet: 'Wat ik belangrijk vind om te benadrukken, is dat we het voor boeren ook lonend moeten maken om anders te werken. Als je het goed aanpakt, worden ze er zelf ook beter van.'

Veel boeren denken daar anders over. Zie het verzet van groepen als Farmers Defence Force. Opvallend is dat onder jullie plan geen handtekening staat van [LTO Nederland](#), de belangenorganisatie van boeren.

Veerman: 'Er is weerstand. Boeren zijn bang dat landbouwgrond verdwijnt. Maar het verzet komt vooral van de zittende klasse van boeren die niet wil bewegen. Die zijn numeriek nog in de meerderheid in LTO. Maar het is een verouderend ledenbestand dat nog vastzit in een mindset die in veertig jaar is gegroeid. Ik ben nog wel lid van LTO, mijn zonen niet meer. Die zeggen: wat doen die nou voor ons?'

'Ik zie het ook binnen mijn eigen partij, het CDA. Die zit klem. Als de landbouwwoordvoerder van het CDA ineens van mening verandert, dan is hij nergens meer. Hij is hun leider, dus hij moet hen volgen. De partij kan die switch niet abrupt maken.'

Vet: 'Er zijn ook boeren die het anders doen. Die werden de mond gesnoerd. Maar die groep wordt steeds groter. Die moeten we meer naar de voorgrond halen. Er is geen probleem met de dialoog tussen boer en burger, maar meer tussen boer en boer.'

In jullie plan trekken jullie 1,5- tot 2 miljard uit voor een stikstoffonds, een grondbank en steun voor boeren die willen overschakelen. Waar komt dat geld vandaan?

Vet: 'Een deel komt van het Rijk, een deel uit de EU-landbouwsubsidies. Maar er zijn ook andere bronnen van inkomsten te bedenken. Je kunt het gebruik van pesticiden belasten en

een CO₂-heffing invoeren op kunstmest. Op die manier draai je aan de knoppen die in de aanvoer van het systeem zitten. Je kunt ook de stijging van grondwaarde van landbouwgrond waarop huizen worden gebouwd afremmen.'

Is er in jullie toekomstvisie nog plaats voor intensieve veehouderij? Zonder drastische inkrimping van de veehouderij gaat Nederland zijn stikstof- en klimaatdoelen niet halen.

Vet: 'Iedereen wil altijd meteen weten: met hoeveel moet de veestapel omlaag? Maar je moet niet op aantallen gaan zitten. Dan zetten boeren de hakken in het zand. Wat wij voorstaan is een ander type bedrijfsvoering, dan heb je vanzelf minder vee. Je hebt minder dieren nodig, omdat je ook andere inkomsten hebt.'

Veerman: 'Het verminderen van de veestapel is een resultaat van de ontwikkeling, niet het begin. De intensieve veehouderij houdt vanzelf een keer op. Als Europa CO₂-belasting gaat heffen op soja uit Brazilië, zijn ze niet meer concurrerend. Dat gaat een keer gebeuren. Het is toch zot dat ze in Brazilië bomen omzagen om hier soja in varkens te stoppen.'

'Het grootste probleem is de melkveehouderij. Daar zit grond onder. Als je die wilt uitkopen: dat is niet te betalen. Ik ben voorstander van een veehouderij waarbij koeien alleen gras eten uit de eigen weide. Je moet de koeien naar het voer brengen en niet andersom zoals nu gebeurt. Het vraagstuk is niet: de veestapel moet kleiner. Maar de verhouding tussen de grond en het aantal dieren moet worden hersteld.'

Denken jullie echt dat boeren die overstap willen maken?

Veerman: 'We moeten het van de jonge boeren hebben. Veel jonge boeren zien nu geen toekomst omdat ze niet weten waar het heen gaat. En als ze dat niet weten, neemt niemand risico's. Ik geef altijd het voorbeeld van Max Planck, die de natuurkunde op zijn kop zette. Aan het einde van zijn leven vroegen ze hem: meneer Planck, hoe heeft u de andere natuurkundigen ervan kunnen overtuigen dat ze fout zaten? Hij zei: die heb ik nooit kunnen overtuigen. Die zijn gestorven.'